

Kohtuasi C-337/23**Eelotsusetaotluse kokkuvõte vastavalt Euroopa Kohtu kodukorra artikli 98 lõikele 1****Saabumise kuupäev:**

29. mai 2023

Eelotsusetaotluse esitanud kohus:

Sofiyski rayoneni sad (Sofia rajoonikohus, Bulgaaria)

Eelotsusetaotluse kuupäev:

29. mai 2023

Avaldajad maksekäsumenetluses:

„APS beta Bulgaria“ EOOD

„Agentsia za kontrol na prosrocheni zadulzhenia“ AD

Põhikohtuasja ese

Tegemist on mitme menetlusega, kus tarbijatele laenu andvate isikute valitud garandid – kusjuures asjaomase garantiilepingu sõlmimisest keeldumise korral on krediidilepingus ette nähtud kõrgem intressimäär – paluvad väljastada asjaomase tarbija suhtes kõiki laenusummasid ja garantide tasu hõlmava täitedokumendi, olgugi et riigisisese õiguse kohaselt lõpeb asjaomane garantii selle tähtaja möödumisel, mille jooksul ei ole põhivõlausaldaja tarbija kui laenuvõtja vastu maksenõuet esitanud.

Eelotsusetaotluse ese ja õiguslik alus

Liidu õiguse tõlgendamine, ELTL artikkel 267

Eelotsuse küsimused

1. Kas nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiivi 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes (edaspidi „direktiiv 93/13/EMÜ“) artikli 4 lõiget 2 ja artikli 6 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et

- kui laenuleping näeb tarbijale ette kohustuse sõlmida garantiileping võlausaldaja nimetatud garandiga, ei ole garantiilepingu sisu selle kolmanda isikuga sõlmitud lepingu „põhiese“, vaid on osa laenulepingu sisust? Kas seejuures on oluline, kas võlausaldaja ja garant on seotud isikud?
2. Kas direktiivi 93/13/EMÜ lisa punkti 1 alapunkti i tuleb tõlgendada nii, et
- kui tarbija on juba sõlmitud laenulepingu raames kohustatud määrama garanti – kusjuures ühe võimalusena võib ta garantiks määrata võlausaldaja nimetatud isiku –, tuleb tarbijale laenulepingu sõlmimisega samal päeval sõlmitud garantiilepingust tuleneva kohustuse sisu ebaselgeks pidada, kuna tarbijal ei olnud võimalik ise valida või välja pakkuda isikut, kelle nimetab võlausaldaja tulevaseks garantiks?
3. Kui eelmisele küsimusele vastatakse nii, et garantiilepingu ese on selge: kas direktiivi 93/13/EMÜ lisa punkti 1 alapunkte i, j ja m tuleb tõlgendada nii, et
- kui tarbija on juba sõlmitud laenulepingu raames võtnud endale kohustuse määrata garant – kusjuures ühe võimalusena võib ta garantiks määrata võlausaldaja nimetatud isiku –, tuleb tarbijale laenulepingust tuleneva kohustuse sisu ebaselgeks pidada ja see võib kaasa tuua laenulepingu või selle tingimuste tühisuse?
4. Kas direktiivi 93/13/EMÜ artikli 4 lõiget 1 koostoimes direktiivi 2005/29/EÜ, mis käsitleb ebaausaid kaubandustavasid, artikliga 8 tuleb tõlgendada nii, et
- kui laenu andev isik nõuab, et tarbija sõlmiks lepingu laenuandja nimetatud isikuga, kes tagab laenuandja nõude tarbija vastu, on alati tegemist tarbija ebasoodsa seisundi ärakasutamisega ja järelikult agressiivse kaubandustavaga?
5. Kui neljandale küsimusele vastatakse eitavalt: kas direktiivi 93/13/EMÜ artikli 4 lõiget 1 ja artiklit 7 koostoimes direktiivi 2005/29/EÜ, mis käsitleb ebaausaid kaubandustavasid, artikliga 8 tuleb tõlgendada nii, et
- kohus võib ühepoolses kohtumenetluses nagu maksekäsumenetlus, milles tarbija ei osale, tugineda lepingutingimuse ebaõiglasele olemusele üksnes seetõttu, et tal on kahtlused, et tarbija on selle tingimusega nõustunud ebaausa kaubandustava tõttu, või tuleb ebaausa kaubandustava olemasolu täie kindlusega tuvastada?
6. Kas direktiivi 2008/48/EÜ, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid (edaspidi „direktiiv 2008/48/EÜ“), artikli 15 lõiget 2 tuleb tõlgendada nii, et
- viidatud sätet tuleb kohaldada juhul, kui laenuleping on seotud kõrvalteenusega, nimelt kolmanda isiku poolt tasu eest garantii andmisega, ja see säte võimaldab tarbijal esitada nõudeid, tuginedes garanti kohustuste

rikkumisele, näiteks makse tegemisele pärast seadusest tuleneva tähtaja möödumist, aga ka menetlusega seotud vastuväiteid, mis kohustuse garanti ees välistavad?

7. Kas direktiivi 2008/48/EÜ artikli 15 lõikega 2 koostoimes tõhususe põhimõttega või – eeldades, et laenuleping ja garantiileping on seotud tehingud – direktiivi 93/13/EMÜ artiklitega 5 ja 7 koostoimes selle direktiivi lisa punkti 1 alapunktidega b ja c on kooskõlas

liikmesriigi kohtupraktika, mis näeb ette, et tarbijakrediidilepinguga seotud lepingu garant, kes on saanud tarbijalt laenulepingu tagamise eest tasu ja on teinud põhivõlausaldajale lepingutingimuse alusel makse, kuigi võlaõigusseaduse (Zakon za zadalzheniata i dogovorite) artikli 147 kohane tähtaeg on möödunud – mis kohtupraktika kohaselt garantii tervikuna lõpetab –, võib ikkagi tugineda sellele, et ta on võtnud üle algse võlausaldaja õigused, ja seaduse kohaldamist käsitlevale lahknevale kohtupraktikale viidates esitada maksenõude põhivõlgnikule?

8. Kas direktiivi 2008/48/EÜ artikli 3 punkti g koostoimes direktiivi 93/13/EMÜ artikliga 5 tuleb tõlgendada nii, et

kui laenulepingus on sätestatud kohustus sõlmida seotud garantiileping, mille tulemusel suureneb laenukohustuse kogusumma, tuleb krediitkulukuse aastamäära arvutamisel lähtuda ka garanti tasu arvestades suurematest laenumaksetest? Kas seejuures on oluline, kes valis garanti ja kas garant on põhivõlausaldajaga seotud isik?

9. Kas direktiivi 2008/48/EÜ artikli 10 lõike 2 punkti g tuleb tõlgendada nii, et

krediitkulukuse aastamäära kohta ebaõigete andmete esitamine ettevõtjast laenuandja ja tarbijast laenusaaaja vahel sõlmitud laenulepingus tähendab seda, et krediitkulukuse aastamäär on jäetud krediidilepingus esitamata, ning liikmesriigi kohus peab tarbijakrediidilepingus krediitkulukuse aastamäära esitamata jätmise eest kohaldama riigisiseses õiguses ette nähtud õiguslikke tagajärgi? Kas lähtuda tuleb sellest, et need tagajärjed on suhetes tarbijaga siduvad ka makse teinud garantile?

10. Kas direktiivi 2008/48/EÜ artikli 23 teist lauset tuleb tõlgendada nii, et

riigisiseses õiguses ette nähtud sanktsioon, nimelt tarbijakrediidilepingu tühisus, mille puhul tuleb tagasi maksta üksnes antud laenu põhisumma, on proportsionaalne, kui krediitkulukuse aastamäära ei ole tarbijakrediidilepingus täpselt esitatud, nimelt on jäetud näitamata võlausaldaja valitud garanti kulud (olgu et krediitkulukuse aastamäär on krediidilepingu tekstis numbriliselt märgitud)?

11. Kas direktiivi 2009/138/EÜ kindlustus- ja edasikindlustustegevuse alustamise ja jätkamise kohta (Solventsus II)

(edaspidi „direktiiv 2009/138/EÜ“) artikli 2 lõiget 2 koostoimes selle direktiivi I lisa A osa punktiga 14 tuleb tõlgendada nii, et

kutsealase tegevuse raames tasu eest garandina tegutsemine, kui garandist äriühing maksab kohustuse täitmata jätmise korral põhivõlgnikust tarbija võetud laenu kogusumma igal juhul tagasi, ning tasu makstakse hoolimata sellest, et tarbija on jätnud kohustuse täitmata, iga laenumaksega, on „kindlustustegevus“ viidatud direktiivi tähenduses?

12. Kui üheteistkümnendale küsimusele vastatakse jaatavalt: kas direktiivi 2009/138/EÜ artikli 14 lõiget 1 tuleb tõlgendada nii, et

üheteistkümnendas küsimuses nimetatud tegevust teostav isik on kohustatud saama tegevusloa kindlustusandjatele tegevuslubade andmise eest vastutavatelt liikmesriigi reguleerivatelt asutustelt?

Euroopa Liidu õigusnormid ja kohtupraktika

Nõukogu 5. aprilli 1993. aasta direktiiv 93/13/EMÜ ebaõiglaste tingimuste kohta tarbijalepingutes

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 11. mai 2005. aasta direktiiv 2005/29/EÜ, mis käsitleb ettevõtja ja tarbija vaheliste tehingutega seotud ebaausaid kaubandustavasid siseturul ning millega muudetakse nõukogu direktiivi 84/450/EMÜ, Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiive 97/7/EÜ, 98/27/EÜ ja 2002/65/EÜ ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EÜ) nr 2006/2004 (eaausate kaubandustavade direktiiv)

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 23. aprilli 2008. aasta direktiiv 2008/48/EÜ, mis käsitleb tarbijakrediidilepinguid ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu direktiiv 87/102/EMÜ

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 25. novembri 2009. aasta direktiiv 2009/138/EÜ kindlustus- ja edasikindlustustegevuse alustamise ja jätkamise kohta (Solvensus II)

Riigisisised õigusnormid

Tsiviilkohtumenetluse seadustik (Grazhdanski protsesualen kodeks) – artiklid 5, 6, 7, 410, 411, 413, 414, 414a, 415 ja 416

Tarbijakrediidiseadus (Zakon za potrebitelskia kredit) – artiklid 2, 9, 10, 10a, 11, 14, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 26, 28 ja 33 ning lisasätete (Dopalnitelni razporedbi) § 2

Tarbijakaitseseadus (Zakon za zashtita na potrebitelite) – artiklid 143, 144, 145, 146 ja 147 ning lisasätete (Dopalnitelni razporedbi) § 13a

Võlaõigusseadus (Zakon za zadalzheniata i dogovorite, edaspidi „ZZD“) – artiklid 22, 86, 138, 141, 142, 143, 146 ja 147

18. detsembri 2014. aasta määrus nr 426, millega määratakse kindlaks tähtjaks tasumata võlgade seadusjärgne intressimäär (Postanovlenie No 426 ot 18 dekemvri 2014 g. za opredelyane razmera na zakonnata lihva po prosrocheni parichni zadalzhenia) – ainus artikkel ning lisasätete (Dopalnitelni razporedbi) § 1

Kohtute seadus (Zakon za sadebnata vlast) – artikkel 130

Kindlustusseadustik (Kodeks za zastrahovaneto) – artiklid 3, 28 ja 29 ning I lisa

Varhoven kasatsionen sadi (kõrgeim kassatsioonikohus) tsiviil- ja kaubanduskollegiumi ühise koja (Obshto sabranie na grazhdanskata i targovskata kolegii, edaspidi „OSGTK“) 18. juuni 2014. aasta tõlgendusotsus nr 4/2013

OSGTK 21. jaanuari 2022. aasta tõlgendusotsus nr 5/2019

Sofiyski gradski sadi (Sofia linnakohus) 1. märtsi 2019. aasta määrus nr 5389 tsiviilasja nr 2165/2019 apellatsioonimenetluses

Asjaolude ja menetluse lühikokkuvõte

- 1 Eelotsusetaotlus esitatakse riigisiseses maksekäsumenetluses, mis on vormiline (kirjalik) menetlus ja milles osaleb põhiliselt üks pool. Seepärast koosnevad kirjeldatud „faktilised asjaolud“ – kui ei ole sõnaselgelt teisiti märgitud – avaldajate väidetest, mida saab ümber lükata.

Menetlus nr 11879/2023

- 2 Avaldaja „APS beta Bulgaria“ EOOD palus teha maksekäsu, mis on otsus, millega kohus palub võlgnikul tunnustada võlausaldaja nõuet või see tasuda või esitada nõudele teatud tähtaja jooksul vastuväited; kui vastuväiteid ei esitata, pööratakse nõue täitmisele.
- 3 Avaldaja sõnul sõlmis võlgnik 15. aprillil 2021 teise juriidilise isikuga, äriühinguga „Easy asset management“ AD tarbijakrediidilepingu summas 300 Bulgaaria leevi (BGN), laenu aastane intressimäär oli 40% ja krediidikulukuse aastamäär 48,35%. Laenu tuli tagasi maksta 12 võrdse 34 BGN suuruse maksena 7. juuliks 2021, seega oli tagasimakstav kogusumma 315,24 BGN. Lepingus on sätestatud, et laenuvõtja kohustub kolme päeva jooksul pärast lepingu sõlmimist esitama laenuandjale ühe järgmistest tagatistest: kaks füüsilist isikut, kellel on teatud suurusega sissetulek ja hea krediidivõimelisus, laenuandja kasuks pangagarantii summas 315,24 BGN, mis kehtib veel 30 päeva pärast lepinguliste kohustuste täitmise tähtaja möödumist, või laenuandja heakskiidetud äriühing, mis osutab garantii andmisega seotud teenuseid.

- 4 Laenu andmisega samal päeval, 15. aprillil 2021 sõlmis võlgnik laenu tagamiseks ka lepingu äriühinguga „Financial Bulgaria“ EOOD („Easy asset management“ AD tütarettevõtja), kes menetluses ei osale; selle lepinguga kohustus nimetatud äriühing täitma võlgniku kohustuse algse võlausaldaja ees, kui viimane seda nõuab (st sõlmima võlausaldaja kasuks garantiilepingu). Kõnealuse kohustuse võtmise eest sai „Financial Bulgaria“ EOOD tasu summas 92,76 BGN, mis makstakse igale laenumaksele lisatava 7,73 BGN suuruse summana otse algsele võlausaldajale – äriühingule „Easy asset management“ AD. Selle tulemusel on igakuise laenumakse kogusumma 34 BGN ja tagasimakstav kogusumma 403 BGN. Tegelik koormus tarbijale on 30% laenusummast kolme kuu eest, mille tagajärjel ületab krediidikulukuse aastamäär 120%.
- 5 Avaldaja väidab, et pärast seda, kui „Financial Bulgaria“ EOOD tegi 5. aprillil 2022, rohkem kui kuus kuud pärast laenulepingu alusel viimase laenumakse tasumiseks ette nähtud tähtpäeva saabumist (see ajavahemik on oluline ZZD artikli 147 seisukohast) makse algsele võlausaldajale, äriühingule „Easy asset management“ AD, oli esimesena nimetatud äriühing kohustust täitva garandina üle võtnud algse võlausaldaja õigused võlgniku suhtes seoses kõigi tehtud maksetega kogusummas 342,20 BGN ning lisaks sellele on garandil õigus tasule summas 77,30 BGN.
- 6 Garant loovutas 31. märtsi 2022. aasta lepinguga oma nõude avaldajale „APS beta Bulgaria“ EOOD, kusjuures väidetavalt teatati sellest võlgnikule 2. mail 2022. Seetõttu esitab viimati nimetatud äriühing võlgnikule nõude tasuda 442,76 BGN (mis ei sisalda kohtukulusid).

Menetlus nr 11882/2023

- 7 Selles menetluses palus taas äriühing „APS beta Bulgaria“ EOOD teha maksekäsu tarbija suhtes, kes ei olnud garandile tarbijakrediidilepingu kohaselt makset teinud, kuigi garant oli algse võlausaldaja ees võetud kohustuse täitnud.
- 8 Menetluses on võlausaldaja teine finantsettevõtja, äriühing „Kredisimo“ AD, kes andis tarbijast laenuvõtjale 5. septembril 2016 laenu summas 1700,00 BGN, mille krediidikulukuse aastamäär oli 50% ja mis tuli tagasi maksta 118 võrdse 115,26 BGN suuruse igakuise maksena, millest tulenevalt on tagasimakstav kogusumma 2074,68 BGN. Lepingus on sätestatud, et tarbija võib anda võlausaldajale tagatise tingimusteta pangagarantii kujul või sõlmida 48 tunni jooksul pärast lepingu sõlmimist garantiilepingu laenuandja valitud isikuga, kusjuures sellisel juhul tehakse laenu andmise otsus 24 tunni jooksul. Kui tagatist ei esitata, on laenuotsuse tegemise tähtaeg 14 päeva. Lepingu kohaselt võib võlausaldaja juhul, kui võlgnik tagatist ei esita, laenu ka enne tähtaega tagasi nõuda.
- 9 Võlgnik sõlmis 5. septembril 2016 teise garandiga, äriühinguga „I Trust“ EOOD lepingu võlausaldajale 18 kuuks garantii andmise kohta igakuise 124,39 BGN

suuruse tasu eest, seega kogusummas 2239,02 BGN (mis on suurem kui laenukohustuse summa).

- 10 Menetluses avaldajaks olev äriühing „APS beta Bulgaria“ väidab, et 23. veebruaril 2021 (kuus kuud (ZZD artiklis 147 sätestatud tähtaeg) pärast viimase laenumakse tasumiseks ette nähtud tähtpäeva saabumist) maksis garant algsele võlausaldajale ühtekokku 2498,01 BGN. Lisaks sellele on garandil õigus saada tasu ja viivist kogusummas 2595,72 BGN.
- 11 Esitatakse väide, et garandist äriühing „I Trust“ EOOD loovutas oma nõuded, mille ta omandas 23. veebruaril 2021 tehtud maksest tulenevalt regressi korras, 2. märtsil 2021 menetluses avaldajaks olevale äriühingule „APS beta Bulgaria“ EOOD, ja et sellest teatati võlgnikule 31. märtsil 2021. Seetõttu palutakse võlgnikult välja mõista 5093,73 BGN, mis ei sisalda menetluskulusid.

Menetlus nr 17309/2023

- 12 Selles menetluses esitatud väited on väga sarnased olukorraga, mis on kujunenud eespool nimetatud menetlustes, milles osalevad sama võlausaldaja, sama garant ja sama isik, kellele nõue loovutati.
- 13 Selles menetluses vastutab garant garantiilepingu alusel ka pärast seda, kui tarbijakrediidilepingust tulenevate tarbija kohustuste täitmise tähtpäev on möödunud, sõltumata sellest, kas võlausaldaja on esitanud tarbija ja/või garanti vastu nõude kuue kuu jooksul pärast tarbijakrediidilepingust tulenevate kohustuste täitmise tähtpäeva saabumist.

Menetlus nr 17635/2023

- 14 Samamoodi nagu esimeses menetluses nr 11879/2023 on ka selles kohtuasjas tegemist tarbijakrediidiga, mille sai võlgnik äriühingult „Easy asset management“ AD, kusjuures võlausaldaja tütarettevõtja „Financial Bulgaria“ EOOD andis tarbija taotlusel garantii. Avaldaja ja isik, kellele nõue loovutati, on aga äriühing „Agentsia za kontrol na prosrocheni zadalzhenia“ AD.
- 15 Esitatakse väide, et garant tegi algsele võlausaldajale makse pärast seda, kui viimase laenumakse tasumise tähtpäeva saabumisest oli möödunud kuus kuud (ZZD artiklis 147 sätestatud tähtaeg), ja võttis sellega üle võlausaldaja õigused; garanti nõue läks loovutuslepinguga üle avaldajast äriühingule „Agentsia za kontrol na prosrocheni zadalzhenia“ AD.

Menetlus nr 24555/2023

- 16 Samamoodi nagu esimeses eespool kirjeldatud menetluses tugineb nõue äriühinguga „Easy asset management“ AD sõlmitud laenulepingule, millega seoses andis võlausaldaja tütarettevõtja „Financial Bulgaria“ EOOD tarbija palvel garantii.

- 17 Esitatakse väide, et garant tegi algsele võlausaldajale makse (kuue kuu jooksul (ZZD artiklis 147 sätestatud tähtaeg) viimase laenumakse tasumise tähtpäeva saabumisest), loovutas sellest tulenevad tagasimaksenõuded ning tasunõude samal päeval avaldajast äriühingule „Agentsia za kontrol na prosrocheni zadalzhenia“ AD ja teavitas sellest ka võlgnikku.

Menetlus nr 24706/2023

- 18 Samamoodi nagu esimeses eespool kirjeldatud menetluses põhineb nõue äriühinguga „Easy asset management“ AD sõlmitud laenulepingul, millega seoses andis selle äriühingu tütarettevõtja „Financial Bulgaria“ EOOD tarbija palvel garantii.
- 19 Esitatakse väide, et garant tegi algsele võlausaldajale makse (kuue kuu jooksul (ZZD artiklis 147 sätestatud tähtaeg) viimase laenumakse tasumise tähtpäeva saabumisest), loovutas tagasimaksenõuded ning tasunõude samal päeval avaldajast äriühingule „Agentsia za kontrol na prosrocheni zadalzhenia“ AD ja teavitas sellest ka võlgnikku.

Menetlus nr 25027/2023

- 20 Selle menetluse asjaolud sarnanevad menetluse nr 24706/2023 asjaoludele.

Menetlus nr 25108/2023

- 21 Ka selle menetluse asjaolud sarnanevad menetluse nr 24706/2023 asjaoludele.

Eelotsusetaotluse põhjenduste lühikokkuvõte

Seos liidu õigusega ja tõlgenduse vajalikkus: krediidilepingu ja garantiilepingu vaheline seos – kolm esimest eelotsuse küsimust

- 22 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib esmalt teada, mil määral on menetluses osalevate võlgnike sõlmitud laenulepingud seotud garantiilepingutega, et hinnata, kas neis sisalduvad tingimused on ebaõiglased. Käesoleval juhul esineb kahtlus, et garantiilepingud on sõlmitud eelkõige selleks, et hoida kõrvale tarbijakrediidiseaduses sätestatud piirangust, mis näeb tarbijakrediidilepingute puhul ette krediidikulukuse aastamäära ülempiiri.
- 23 Eelotsusetaotluse esitanud kohus peab omal algatusel uurima, kas nii algse laenulepingu kui ka garantiilepingu tingimused on ebaõiglased. Garantiileping on Bulgaaria õiguses liigitatud ZZD artikli 280 kohaseks käsunduslepinguks: tulevane garant võtab algse võlausaldaja ees kohustuse täita võlgniku kohustus. See tuleneb sellest, et Bulgaaria õiguse kohaselt on garantiileping põhilaenulepingust sõltumatu ning garantiilepingu pooled on võlausaldaja ja garant (ZZD artikli 138 lõige 1). Seega moodustaks konkreetse laenulepingu jaoks

garantii andmise kohustus ja kõnealuse finantsteenuse osutamise hind garantiilepingu põhieseme, mille puhul ei ole ebaõiglust direktiivi 93/13/EMÜ artikli 4 lõike 2 alusel võimalik hinnata. See tõlgendus on kooskõlas Euroopa Kohtu suunistega, mis on esitatud näiteks 16. juuli 2020. aasta otsuses Caixabank (liidetud kohtuasjad C-224/19 ja C-259/19, punkt 62 ja seal viidatud kohtupraktika). Kuna tegemist on tarbijast võlgniku ja majandustegevuse raames tegutseva garandi vahel sõlmitud lepinguga, ei ole pooled samad nagu laenulepingu puhul ja nende kohustused on erinevad. Kui garantii ülevõtmises ja hinnas ei ole kokku lepitud, ei saa leping eksisteerida.

- 24 Siiski tekib küsimus, kas garantiilepingu liigitamine eraldi tehinguks, mille põhiese erineb krediidilepingu põhiesemest, saab sellisel juhul nagu käesolev tagada tõhusa tarbijakaitse liikmesriikidele direktiivi 93/13/EMÜ artikli 7 lõikest 1 tuleneva kohustuse tähenduses. Seda arvestades ei ole kahtlust, et garantiileping sõlmiti teiste poolte vahel kui algne leping ning sisaldab erinevaid õigusi ja kohustusi.
- 25 Siiski leidub arvukalt põhjusi eeldamiseks, et mõlemad lepingud reguleerivad tegelikult ühte õigussuhet, mille eesmärk on suurendada tarbija kui laenuvõtja võlga. Põhilaenulepingu tingimuste kohaselt ei saa tarbija garanti ise valida – ta on kohustatud aktsepteerima seda, kelle määrab võlausaldaja, kui ta ei ole ise garanti leidnud. Esiteks on garant esimeses menetluses ja kolmandas kuni kaheksandas menetluses võlausaldajaga vahetult seotud, nimelt on ta võlausaldaja tütarettevõtja. Teiseks sõlmiti kõik garantiilepingud tasu eest, mis on suurem kui 75% makstavast laenusummast. Kolmandaks makstakse tasu garantii andmise eest kuupäevadel, mis kattuvad laenumaksete tasumise tähtpäevaga, ja tarbija seisukohast muutub see tasu laenulepingust tuleneva kohustuse osaks. Lõpuks ei sisaldu garantii andmise hind põhilaenulepingu krediidikulukuse aastamääras ja suurendab riigisiseseid õigusnorme rikkudes märkimisväärselt selle lepingu kulukust.
- 26 Teisalt on küsimus ka garantiilepingu olemuses, mis sõlmitakse küll tarbija taotluse alusel, kuid isikuga, kelle valib ühepoolsetl algne võlausaldaja. Tarbija piiratud valikuvõimaluse tõttu ei ole tarbijale krediidilepingu sõlmimise ajal tegelikult teada, kes on garant, kellega ta seotakse ja millistel tingimustel see toimub.
- 27 Seetõttu tekib küsimus, kas sellise kahekordse lepingulise suhte (krediidileping ja garantiileping) olemasolu korral võib eeldada, et garantiilepingu sisu on direktiivi 93/13/EMÜ lisa punkti 1 alapunktiga i tervikuna vastuolus. Sellistel asjaoludel – kuid ainult juhul, kui kahte lepingut tõlgendatakse ühe lepingulise suhtena – võiks eelotsusetaotluse esitanud kohus eeldada, et garantiileping on tervikuna tühine, kuna garantiilepingu põhieset ei määra tarbija, vaid tarbija on sunnitud aktsepteerima algse võlausaldaja valitud isikut.
- 28 Ebaselgust garandi isiku osas võiks käsitada ka esimesena sõlmitud krediidilepingu ebaselgusena, sest tingimuse kehtivuse korral võiks garandi

puudumine selle lepingu puhul viia lepingu täitmata jätmiseni, mis vastavalt krediidlepingu üldtingimustele tooks teises ja kolmandas menetluses kaasa laenusumma ennetähtaegse tagasimaksmise kohustuse ja teistes menetlustes laenu viivitusega andmise. Seega on vaja vastust küsimusele, kas krediidlepingus sisalduvat kohustust sõlmida võlausaldaja määratud isikuga garantiileping võib direktiivi 93/13/EMÜ lisa punkti 1 alapunktide i, j ja m alusel pidada krediidlepingus sisalduvaks ebaõiglaseks tingimuseks.

Seos algse võlausaldaja poolt garandi määramise tava ja lepingutingimuste ebaõigluse vahel – neljas ja viies eelotsuse küsimus

- 29 Vastavalt Euroopa Kohtu praktikale (15. märtsi 2012. aasta kohtuotsus Perenicová ja Perenic, C-453/10, punktid 43–44, ja 19. septembri 2018. aasta kohtuotsus Bankia, C-109/17, punktid 48–50) on tingimus, mis on lisatud lepingusse tulenevalt ebaausa kaubandustava kohaldamisest direktiivi 2005/29/EÜ tähenduses, pidepunkt ebaõigluse hindamiseks direktiivi 93/13/EMÜ artikli 4 tähenduses.
- 30 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul sõltub võlgnike kohustuste suurus kaheksas pooleli olevas menetluses sellest, kas võlgnikud esitavad võlausaldajale garantii. Sellega seoses on vaja hinnata, kas olukorda, kus võlausaldaja valib garantii, kelle isik muutub tarbijatele siduvaks, saab tõlgendada ebaausa kaubandustavana direktiivi 2005/29/EÜ tähenduses. Sellega seoses vajab eelotsusetaotluse esitanud kohus vastust küsimusele, kas käesolevas asjas saab seda, kas ebaaus kaubandustava on direktiivi 2005/29/EÜ artikli 8 kohaselt agressiivne kaubandustava, välja selgitada üksnes nii, et arvesse võetakse pooltevahelise tehingu laadi, nimelt laenulepingut, ja garantii puudumise korral ette nähtud tagajärgi, või tuleb hindamisel lähtuda ka teistest teguritest.
- 31 Teisalt leiab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et arvestades maksekäsumenetluse ühepoolset olemust, ei saa ta kohaldada ebaausa kaubandustava olemasolu ulatuslikku hindamist käsitlevaid eeskirju, kuna tarbijad maksekäsumenetluses veel ei osale. Vastavalt Euroopa Kohtu 11. mai 2020. aasta otsuses Lintner (C-511/17, punkt 38) esitatud suunistele võib kohus ühepoolses menetluses nagu maksekäsumenetlus keelduda ühele lepingupoolele kaitse tagamisest ka siis, kui ta ei ole küll täie kindlusega tuvastanud, et konkreetne tingimus on direktiivi 93/13/EMÜ tähenduses ebaõiglane, kuid tal on sellega seoses põhjendatud kahtlused. Kõnealune kohustus tuleneb direktiivi 93/13/EMÜ artiklis 7 sisalduvast nõudest näha ette tõhusad vahendid tarbijate kaitsmiseks ebaõiglase tingimustega sidumise eest. Käesoleval juhul tulenevad aga kohtu põhjendatud kahtlused lepingutingimuse ebaõigluses muudest põhjendatud kahtlustest, nimelt kahtlustest, et tingimus muutus lepingu osaks direktiivi 2005/29/EÜ artikli 8 kohase agressiivse kaubandustava kohaldamise tõttu. Järelikult tuleb selgitada, kas käesoleval juhul võivad võimalikud kahtlused kaubandustava ebaausas olemuses kaasa tuua järelduse, et direktiivi 93/13/EMÜ artikli 4 lõike 1 alusel esinevad põhjendatud kahtlused ka lepingutingimuse ebaõigluses.

Selle tähtaja tõhus kohaldamine, mis on seatud garandi vabastamiseks võlausaldaja ja tarbija ees võetud kohustustest – kuues eelotsuse küsimus

- 32 Küsimus tekib ka seoses riigisisese väljakujunenud kohtupraktikaga, mis käsitleb ZZZ artikli 147 alusel garandi vastutusest vabastamise tähtaja kohaldamist. Viidatud kohtupraktika jätab tarbija kui laenuvõtja tarbijakrediidilepingu sõlmimise ajal teadmatusse selle lepingu tagajärgedest, kui leping näeb ette tasulise garantii andmise kohustuse.
- 33 ZZZ artikkel 147 näeb ette, et garandi kohustus teha põhivõlausaldajale makse lõpeb, kui viimane ei esita oma nõuet põhivõlgniku vastu kuue kuu jooksul pärast nõude esitamise tähtpäeva saabumist. See säte on siduv. Riigisisese siduva tõlgendusotsuse kohaselt on tegemist õigust lõpetava tähtajaga: kui võlausaldaja ei ole oma nõuet põhivõlgniku vastu esitanud, lõpeb tema ja lepingule garantii andnud isiku vaheline õigussuhe täielikult. Garandi maksed või tema kohustuste kinnitamine põhivõlgniku ees on selle tähtaja tagajärgede seisukohast tähtsusetud, kuna neid kontrollib kohus omal algatusel. Tegemist ei ole aegumistähtajaga.
- 34 Samal ajal leiavad mõned kohtukolleegiumid, et garantii täieliku lõppemise kohta tehtud järeldusi võib kohaldada võlausaldaja nõuete suhtes garandi vastu, kuid mitte garandi nõuete suhtes tarbijast võlgniku vastu. Erinevalt tõlgendusotsusest on nad seisukohal, et garantii lõppemisel ei ole absoluutset mõju, vaid sellele saab tugineda ainult garant. See seisukoht, mis puudutab riigisisese õiguse kohaselt kohaldatavat tähtaega, mil lõpeb garandi vastutus ja seega lõpevad (mitte aga kustuvad) ka kõik tema õigused esitada võlgniku vastu regressinõudeid, toob kaasa probleeme tarbijakrediidilepingute direktiivi, eelkõige direktiivi 2008/48/EÜ artikli 15 lõike 2 kohaldamisel. Eelotsusetaotluse esitanud kohus kahtleb, kas viidatud sätet saab käesoleval juhul kohaldada, kuna kõikide menetluste võlgnikud sõlmisid lisaks tarbijakrediidilepingule ka lepingu tasu eest garantii andmise kohta, mis on eelotsusetaotluse esitanud kohtu hinnangul tarbijale osutatav finantsteenuse.
- 35 Kirjeldatud põhjustel tekib küsimus, kas direktiivi 2008/48/EÜ artikli 15 lõiget 2 saab kohaldada juhtudel, mil garant ei ole täitnud oma kohustust keelduda maksimisest, kuna tulenevalt garantii kustumisest ZZZ artikli 147 alusel on tema vastutuse tähtaeg riigisisese õiguse kohaselt möödunud. Vastavalt direktiivi 2008/48/EÜ artikli 3 punkti n määratlusele on selline kohaldamine võimalik, kui eeldada, et lepinguid tuleb käsitada ühtsena ja need teineteist vastastikku rahastavad, kuna tarbija maksab garantii eest tasu koos laenulepingujärgsete maksetega. Kui säte on kohaldatav ka garandi suhtes, tuleb vastata ka küsimusele, kas lisaks kohaldamisele vastastikuste nõuete suhtes, mida tarbija võib teenuseosutaja vastu esitada teenuste osutamise lepingu alusel, on see kohaldatav ka tema menetluslikele vastuväidetele, näiteks keeldumisele tasumast sellise isiku regressinõuet, kelle kohustus on juba kustunud.
- 36 Samuti tuleb uurida, kas liidu õigusega on kooskõlas riigisisene kohtupraktika, mille kohaselt võib garant tugineda oma vastutuse tähtaja möödumisele ZZZ

artikli 147 alusel, kuna algne võlausaldaja ei esitanud laenulepingust tulenevat nõuet tarbija kui võlgniku vastu kuue kuu jooksul alates viimase makse tegemise tähtpäeva saabumisest, kuid tarbija ei saa tugineda selle tähtaja möödumisele makse teinud garandi vastu.

- 37 Isegi kui direktiivi 2008/48/EÜ artikli 15 lõige 2 ei ole käesolevas asjas kohaldatav, tuleb vastata küsimusele, kas selline riigisisene kohtupraktika, millele garant kolmandas menetluses, milles on esitatud eelotsusetaotlus, sõnaselgelt tugineb, viidates lahknevale riigisisesele kohtupraktikale selles küsimuses, ei ole vastuolus direktiivi 93/13/EMÜ artikliga 7, kuna see kohtupraktika võimaldab majandustegevuse raames tegutseval garandil endal määrata oma kohustuse ulatus, mis on vastuolus viimati nimetatud direktiivi lisa punkti 1 alapunktidega b ja c. Kui garant otsustaks esitada algsele võlausaldajale vastuväite, et garandilt nõutakse makseid pärast ZZD artiklis 147 sätestatud tähtaja möödumist, ei oleks laenuvõtja kui võlgnik kohustatud garandile laenumakseid maksma. Kui aga garant vastuväiteid ei esita ja laenumakseid tasub, olgugi et maksekäsmenetluse kohta tehtud siduva tõlgendusotsuse kohaselt tal seda kohustust ei ole, jääks tarbijale kui põhivõlgnikule see kohustus garandi suhtes alles, sest eespool esitatud kohtupraktika kohaselt ei saaks ta tugineda garandi vastutuse tähtaja möödumisele. Vähemalt ühes menetluses tuleneb see tagajärg sõnaselgest lepingutingimusest, mis põhineb selle tähtaja jõustatavuse eeskirjade lahkneval tõlgendamisel liikmesriigi kohtute poolt, kes peaksid tuginema siduvatele õigusnormidele (kooskõlas ZZD artikliga 147) garantiilepingu sisu kohta, mille kaitsest on tarbijad ilma jäetud. Lahknev riigisisene kohtupraktika võimaldab seega garandil sõnastada garantiilepingu tingimused, millega riigisisese õiguse alusel võetakse tarbijakaitset selle soovitatav toime.
- 38 Seetõttu tuleb vastata küsimusele, kas põhimõttega, mis puudutab tõhusat tarbijakaitset garantiilepingu ebaõiglase tingimuste vastu, mis reguleerivad seda, kuidas garantiikohustuse võtnud ettevõtja peab käsitlema maksenõuet, mille on algne võlausaldaja esitanud talle pärast garandi vastutuse tähtaja möödumist, on vastuolus riigisisese kohtupraktika kohaldamine, mille kohaselt võib ainult garant ise esitada vastuväite, et tema vastutuse tähtaeg on möödunud.
- 39 Küsimusele tuleb vastata ka direktiivi 93/13/EMÜ artiklit 5 arvestades, nimelt kas viidatud sätte kohaselt on lubatud, et riigisisese õiguse teatud küsimust puudutavat lahknevat riigisisest kohtupraktikat võib kasutada lepingutingimuste ebaselgeks tõlgendamiseks tarbija kahjuks, nagu seda on tehtud käesolevas asjas.

Garantii eest tasu maksmise tagajärjed krediitkulukuse aastamäära kindlaksmääramisele krediidilepingus

- 40 Järgmised kolm küsimust on identsed Euroopa Kohtus pooleli olevas kohtuasjas C-714/22 (Profi Credit Bulgaria) esitatud eelotsuse küsimustega. Need puudutavad krediidiandja kohustust esitada tarbijakrediidilepingus krediitkulukuse aastamäär selgelt krediidilepingu tekstis, et tarbijat mitte eksitada. Viidates täielikult selle eelotsusetaotluse põhjendustele, soovib

eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas direktiiv 2008/48/EÜ ei nõua lisaks krediidikulukuse aastamäära esitamisele krediidilepingu tekstis ka krediidikulukuse aastamäära esitamist, mis on direktiivis sätestatud meetodi järgi õigesti arvutatud. Käesoleval juhul ei võeta krediidilepingute krediidikulukuse aastamäära kindlaksmääramisel arvesse garantiilepingute kulu, kuna need ei ole krediidilepingute osa. Eelotsusetaotluse esitanud kohus ei ole kindel, kas krediidikulukuse aastamäär ei peaks hõlmama garantii andmise kulusid, seda eelkõige juhul, kui tarbija kohustuste tagamiseks nõusoleku andnud garanti valib algne võlausaldaja, kuid tasu maksab garantile tarbija. Määratlus direktiivi 2008/48/EÜ artikli 3 punktis g sätestab, et krediidikulukuse aastamäära hulka tuleb arvata ka kõrvalteenuste kulud, kui krediidi saamiseks või reklaamitavatel lepingutingimustel krediidi saamiseks on lisaks kohustuslik nende teenuste kasutamine. Käesoleval juhul on see just nii.

- 41 Hindamisel, kas võlgnikuga sõlmitud seotud lepingu korral peaks garanti tasu sisalduma krediidilepingu krediidikulukuse aastamääras, tuleks vastata ka küsimusele, kas ja millistel tingimustel saab neid kulusid pidada krediidikulukuse aastamäära osaks, kui võlgnikul oli endal võimalik kiiresti garant leida. Seetõttu tuleks arvesse võtta ka valiku vabatahtlikkust, arvestades eelkõige garanti määramist, mis sõltub lõppkokkuvõttes ikkagi algse võlausaldaja tahtest, tingimusi, mille täidetuse korral annab võlausaldaja nõusoleku teise garanti määramiseks, kui selline on olemas, ning ajavahemikku, mille jooksul võlgnik saab sellise garanti leida.
- 42 Lisaks tuleb uuesti esitada küsimus, kas ebaõige krediidikulukuse aastamäära esitamist krediidilepingus tuleb käsitada krediidikulukuse aastamäära esitamata jätmisena, kuna teavitamiskohustuse eesmärk – et tarbija saaks pakkumisi krediiditurul tegelikult võrrelda – ei ole täidetud. Sellest küsimusest tulenevalt tekib ka küsimus, kas ebaõige krediidikulukuse aastamäära esitamise võrdsustamine krediidikulukuse aastamäära esitamata jätmisega ei too kokkuvõttes kaasa ka riigisisises õiguses ebaõige arvutamise eest ette nähtud sanktsiooni ebaproportsionaalsust.

Garantiilepingu õiguslik olemus ja selle liigitamine kindlustustehinguks

- 43 Eelotsusetaotluse esitanud kohtul on kahtlusi ka selles, kuidas tuleb liidu õigust arvestades õiguslikult liigitada tehingud, mille puhul lepivad tarbijad kokku, et teatav isik annab tasu eest garantii laenudele, mis on võetud teiselt võlausaldajalt, kui neid tehinguid tehakse püsivalt kutsetegevuse raames. Sofiyski gradski sadi (Sofia linnakohus) ja Varhoven kasatsioonien sadi (kõrgeim kassatsioonikohus) kolleegiumid eeldavad vaikumisi, et sellistel juhtudel on tegemist tavaliste garantiitehingutega, mis ei nõua tegevusluba ja mida võib sõlmida igäüks.
- 44 Selliste tehingute puhul kohustub aga isik võtma makseviivituse korral võlausaldaja ees tarbija asemel vastutuse tarbija kui võlgniku konkreetse kohustuse täitmata jätmise eest, kusjuures võlgnik maksab selle teenuse eest tasu. Sellel kohustusel on samasugused põhitunnused nagu laenukindlustuslepingul:

tasu eest vastutus tulevase, teadmata, negatiivse olemusega sündmuse (lepingu täitmata jätmise) saabumise korral. Seetõttu vajab eelotsusetaotluse esitanud kohus tõlgendust, kas selliseid lepinguid nagu need, mis on sõlmitud võlgnikega maksekäsumenetluses (nende võlausaldajatele tasu eest garantii andmise kohta), saab liigitada kindlustuslepinguteks. Asjakohane direktiiv 2009/138/EÜ ei määratle kindlustuslepingute sisu, kuid sellise määratluse saab välja lugeda Euroopa Kohtu praktikast, nimelt Euroopa Kohtu 23. aprilli 2015. aasta otsusest Van Hove (C-96/14, punkt 34): kindlustusleping kohustab kindlustusandjat vabastama kindlustusvõtja tingimusel, et eelnevalt on tasutud kindlustusmaksleid, kahjust, mis tuleneb lepingus märgitud kindlustatud riski realiseerumisest.

- 45 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu menetluses olevates kohtuasjades on tasu ja tarbija kui võlgniku jaoks kahjustav sündmus makseviivituse näol ette nähtud, kuid näib, et riski, mida tavaliselt nimetatakse kindlustusriskiks, ei ole täpsustatud. Tegelikult tagab garant igasuguse tarbijapoolse maksmata jätmise, sõltumata selle põhjustest, sealhulgas tahtliku keeldumise laenu tagasimaksmisest. Selle poolest erineb nimetatud leping teatud määral kindlustuslepingust.
- 46 Teisest küljest minimeerib kutsetegevuse raames tegutseva garandiga sõlmitud garantiileping algse võlgniku riske laenu tagasi maksmata jätmises seisneva kahjustava sündmuse korral ning leping on olemuselt tasuline, mis muudab selle sarnaseks kindlustusega. Käesolevas asjas võib kaaluda, kas sellisel juhul ei tegutse tarbija, kes on põhivõlgnik, kindlustusandjana algse võlausaldaja suhtes, kellele ta tagab garantii kahju vastu, makstes garandile tasu. Seetõttu tuleks selgitada, kas selline leping võib olla hõlmatud direktiivi 2009/138/EÜ kohase mõistega „kindlustusleping“ ja kas sellise lepingu alusel tehtud makse saaja suhtes ei kohaldata viidatud direktiivi artikli 14 kohast tegevusloa nõuet.